

„Dnes vám předkládáme silný příběh, další z kapitoly neovědění a zajímavých životních osudů učitelů a prefektů Arcibiskupského gymnázia. František Maňák, kněz, odbojář, emigrant také učitel. Jeho těžký životní osud, prakticky zapomenutý, nám může být příkladem i v dnešní době.“

František MAŇÁK

Životopis kněze, emigranta a bojovníka za svobodu připomíná námět na filmový příběh. Jeho život byl krátký, ale naplněný událostmi až po okraj. Narodil se 30. listopadu 1911 v malé obci Louka u Veselí nad Moravou. Tatínek byl svobodně hospodařící rolník a

v roce 1914 se rozhodl najít práci a dobrý výdělek v USA. Celou rodinu i s teprve tříletým chlapcem vzal s sebou a usadil se v Chicagu. V USA se Františkovi narodila sestra Anna a rodina se vrací zpět do vlasti až po šesti dlouhých letech. Školu tedy zahájil v Americe a základy angličtiny si musel osvojit již jako malý kluk.

O rok poději, v roce 1921 však otec opět odjíždí do USA, kde se mu v předchozím období dobře dařilo. Nová republika se hned na začátku své existence potýkala s hospodářskou krizí a život na malé vesnici nebyl lehký. Rodinu však náhle opouští maminka, která odchází i od malých sourozenců Františka a Anny. O děti se postarají příbuzní, a tak u manželů Urbanových v Louce č. p. 123 tráví svá jinošská léta. Navštěvuje měšťanskou školu v Lipově a dobře se učí, projevuje nadání zejména na jazyky.

Tatínek po návratu z Ameriky zakládá novou rodinu a k nevlastní sestře Anežce František opravdu přilne. Přesto se mu nepodaří obnovit naplno rodinné vztahy, protože v tu dobu již studuje na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Mladík byl zbožnou tetou veden k duchovním hodnotám, a tak bylo studium v „malém semináři“ logickou volbou. Po maturitě zahájí v roce 1932 studium bohoslovectví v Olomouci. Vysvěcen byl 1. července 1937 a jak bylo tradicí, byl arcibiskupem poslán na svoji alma mater v Kroměříži vykonávat funkci studijního prefekta. Tak se mladý kněz stává až do roku 1941 členem profesorského sboru a ke své prefektské práci vyučuje na malý úvazek náboženství. Jako kněz a učitel církevní školy si však nemohl zvolit horší dobu. Arcibiskupskému semináři a gymnáziu hrozilo zrušení, německé úřady postupovaly opatrně jen kvůli nejistému stanovisku Vatikánu k nacistickému režimu. Vedení školy bylo sledováno a vyšetřováno gestapem, učitelé byli perzekvováni a atmosféra ve sboru byla mimořádně tíživá. Ani olomoucký ordinariát nemohl nadaného kněze, disponujícího znalostí několika živých i mrtvých jazyků poslat na další univerzitní studia. Vysokoškolskému způsobu života prostě Protektorát rozhodně nepřál. A tak musí P. Maňák svoji pedagogickou kariéru ukončit. Jeho

životní pouť pokračuje v roce 1941 farářským místem v nedalekém Slavičíně. Zde bude působit až do roku 1948 a v letech 1941–1945 zastává funkci kaplana.¹

Farnost byla velmi rozsáhlá a mladý kněz byl naštěstí v dobré fyzické kondici. Taky ji potřeboval, protože neměl žádné vozidlo, a tak se po farnosti pohyboval pěšky. Leckdy našlapal za týden i 120 kilometrů. K tomu vyučoval náboženství 22 hodin týdně, konal pohřby, křty a svatby, celebroid mše svaté. O volných chvílích dával do pořádku písemnosti fary, vedl rozsáhlou korespondenci a psal farní kroniku. Ta měla ráz místy až osobních výpovědí, trefně reflektujících nelehkou dobu. „*Už se stalo pravidlem, že pracuji do půlnoci i déle, ač vím, že to není správné*“, glosuje svoji poněkud nepořádnou životosprávu.² Ve Slavičíně jej zastihne událost tragická, letecká bitva v Bílých Karpatech mezi americkými bombardéry a letadly Luftwaffe v roce 1944. Tato bitva nedopadne pro Američany dobře a mnoho z nich zaplatí životem ve vzduchu, při přistání i na zemi. 28 mrtvých těl nařídí gestapo pohřbít bez účasti veřejnosti a církevních obřadů na slavičínském hřbitově. A tehdy se kněz František Maňák vzepře a trvá na pohřbu podle církevních zvyklostí. Riskuje tím minimálně zatčení, případně obvinění ze sympatií s nepřáteli Říše. To byl závažný trestný čin, který se trestal velmi přísně. Nedochovala se korespondence nebo komunikace kněze s okupačními orgány, ale František dosáhl pochování Američanů alespoň do posvěcené půdy.³ Mezi lidmi obce a okolí se o jeho osobní statečnosti vědělo a jeho postoj ocenili i američtí letci po válce, když navštívili Slavičín. K jeho působení ve Slavičíně se uvádí ještě jedna zajímavá informace. V některých vzpomínkách pamětníků⁴ najdeme tvrzení, že P. Maňák na faře skrýval dva sestřelené piloty, hovořící anglicky. Přes den se schovávali ve sklepě fary a vycházeli jen v noci. Na konci války je přemístil do věže, kde se šťastně dočkali osvobození. Pro tento údaj nemáme bohužel žádné věcné důkazy. Sám kněz o této záležitosti nikdy nemluvil, nepřisuzoval si žádné zásluhy a ani po válce se za tento čin nedočkal uznání. Ve farní kronice pochopitelně nenajdeme žádnou zmínku, protože tím by si podepsal rozsudek smrti. Údajně však tito zachránění letci měli podíl na jeho cestě za svobodou v roce 1948. Pokud pátráme po bližších okolnostech tohoto příběhu, můžeme s jistotou vyloučit, že by se jednalo o sestřelené americké piloty z letecké bitvy v Bílých Karpatech. Osudy těchto posádek jsou totiž do detailu známy, zmapovány a doloženy četnými výpověďmi svědků. Jsou známa i jména těch civilních osob, které pilotům poskytli pomoc, ošetřili jejich zranění, případně jim pomohli za hranice na Slovensko. Piloti však byli krátce po sestřelu vypátráni gestapem a vojenskými hlídkami a zajati.⁵ Němci se k nim vesměs chovali slušně, ale je doložen případ zastřeleného pilota, u kterého Němci zjistili židovský původ. Pátrání po sestřelených letcích bylo velkou německou operací, byly prohledávány i civilní objekty, zda se v nich piloti neukrývají. Slavičínská fara by oku

¹ <https://faslavicin.cz>

² „Slavičín“ – kostel a farnost sv. Vojtěcha v miléniu 997–1097: zveřejněno na <https://orelvelehrad.estranky.cz>

³ I když jen při zdi hřbitova

⁴ <https://brzobohaty.eu> tuto událost v textu popisuje

⁵ V některých případech za účasti českých civilistů, kteří nechtěli riskovat represe a místo pobytu letců oznámili vojenským hlídkám

gestapa neunikla, tím spíš, že sem byli svezeni všichni mrtví k pohřbu. Maňák byl navíc podle všeho již gestapem vyšetřován, a to na samém počátku svého kněžského působení ve Slavičíně, údajně na udání. Muselo by se tedy jednat o jinou, dosud neznámou, posádku spojeneckého letadla. Je pravda, že se nad moravským vzdušným prostorem v letech 1944–1945 aktivně bojovalo a o sestřelené letce celkem nebyla nouze. Tak například rodina Pešátů ze Slovenska poblíž hranice schovávala dva americké letce. Kolem Slavičina a okolí navíc vedly pašerácké stezky, kterými se za Protektorátu pašovalo zboží, a když to bylo potřeba, i lidé. Protože se v popisu této dramatické situace musíme spolehnout na časem zkreslené a nepřesné výpovědi očitých svědků, bylo potřeba spojit síly historiků a vnést do celé situace trochu světla. Slavičínský kněz skutečně prosadil při pohřbu amerických letců církevní obřady. Na pohřbu četl z bible jeden za zachráněných Američanů, který seskočil padákem na zem celkem v pořádku. Tomu půjčil bibli P. Maňák a tento americký pilot po pohřbu vystoupil na věž fary, kde pod parapetem nechal lístek se svým jménem. Možná se obával o svůj osud a chtěl nechat alespoň zprávu, že zde končí jeho životní pouť. Tento lístek se skutečně po válce našel a zřejmě zapříčinil vznik legendy o ukrytých letcích. P. Maňák, jak je známo, tento fakt nikdy nepotvrzoval ani nevyvracel, zejména proto, že se ho na to v době, kdy ještě žil v republice nikdo nezeptal. Vše ukazuje, že tato legenda vznikla mnohem později, až po jeho smrti.⁶ Toto vysvětlení zamotaného příběhu však jeho osobní statečnost nijak neumenšuje.

Po druhé světové válce pokračuje v profesní dráze kněze, stará se o své farníky i o mládež. Působí v katolické tělovýchovné organizaci Orel a od roku 1945 se stal školitelem. V roce 1947 se stalo významnou událostí putování ostatků sv. Vojtěcha českou zemí. V době „podivné demokracie“ byla tato událost velkou vzpruhou a posílením mnoha věřících lidí. P. Maňák uvítal ostatky na hranicích své farnosti spolu s 8000 občany Slavičina a okolí. Orel pod jeho vedením nacvičil divadelní představení „Řím v plamenech“, které jako by evokovalo blížící se neblahé události února roku 1948. Orel měl v roce 1948 1,5 milionu členů a aktivně se postavil proti komunistickému puči. Protestní akce na sv. Hostýně se zúčastnilo přes 100 000 jeho členů. Po komunistickém převratu státní tajná bezpečnost dlouho neotálela se zatýkáním nepohodlných osob⁷ a tažení proti církvi obecně mělo vysokou prioritu. V rámci akce „K“ došlo k zatýkání kněží, řeholních bratrů a sester, církevní organizace byla prakticky ochromena. I Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži bylo násilně uzavřeno a zbaveno veškerého majetku. P. Maňák si jako osoba veřejně známá a v Orlu činná⁸ uvědomuje, že je v hledáčku státní tajné policie a že jeho zatčení je jen otázkou času. Rozhodne se k opuštění republiky. Jeho sestra Anna byla v té době již provdaná a svou návštěvou v rodném domě ji nechtěl kompromitovat. K útěku za hranice se ale rozhodla jeho nevlastní sestra Anežka, která měla těžkou a komplikovanou rodinnou situaci a nechtěla žít v komunistickém režimu. V popisu dalších událostí se pro nedostatek

⁶ S pátráním po zachráněných letcích pomohl historik M. Žitník, který se věnuje letecké bitvě nad Karpaty již dlouhá léta

⁷ 27 000 členů Orla bylo zatčeno, vyšetřováno nebo uvězněno komunistickou tajnou policií

⁸ Maňák byl župním vedoucím Orla

pramenů musíme spolehnout na svědecké výpovědi rodinných příslušníků, které však spíše otazníky přidávají.⁹

P. Maňák se se svojí nevlastní sestrou přesunul do Prahy. Svoji faru opustil tajně, doslova ze dne na den, aby Stb¹⁰ ztížil účinné pátrání po své osobě. Jeho nástupce ve funkci faráře P. dr. František Kostrbel o tom učinil stručnou poznámku: „Začátkem měsíce září opustil o své újmě bez ohlášení farář František Maňák svoji farnost a stal se nezvěstným...“¹¹ Jeden z možných způsobů přechodu hranice popisuje, že oběma pomohli zachránění piloti RAF z druhé světové války. Druhá hypotéza tvrdí, že využili nabídku Sokolů, aby se skryli ve vagoně s rekvizitami ze sokolského sletu, který mířil za hranice.¹² První možnost můžeme odmítnout, již z výše uvedených důvodů se jeví jako ne příliš pravděpodobná. Ale ani druhá možnost není bez kazu. Podle výpovědi Anežky, kterou ovšem udělala až po mnoha letech od oné události, její bratr trval na tom, aby Anežka přešla státní hranici až den po něm. Obával se totiž, že pokud by je chytili pohraničníci, represím by byla vystavena celá rodina. V případě, že by měl zajištěn tak dobrý úkryt, kterým je vagon s rekvizitami, jak by potom měla další den přejít Anežka? Ta se ve svých vzpomínkách k této věci bohužel nikdy nevyjádřila. Daleko pravděpodobnější se tedy jeví verze přechodu se zaplaceným převaděčem. P. Maňák zřejmě nestačil využít ani možnosti katolické církve, která měla podíl na přesouvání ohrožených za hranice, síť převaděčů budovali i mnozí kněží. Jeho jméno na rozdíl od jiných, nefiguruje ani v proslulé „Kartotéce 48“, protože nebyl za opuštění republiky odsouzen.¹³

Oba dva uprchlíci skončili ve sběrném táboře v Německu. P. Maňák, díky své znalosti jazyků a vzdělání, se v táboře stal úředníkem, který bděl nad rozdělováním potravin a zásob mezi internované. Zde si jej všimla CIC¹⁴ a po krátké době a nezbytném školení František souhlasí, aby byl vyslán do republiky zpět jako agent-chodec. Tito „kopečkáři“, jak se jim taky říkalo, měli za úkol především výzvědnou a také diverzní činnost. CIC je verbovala v internačních táborech podobně jako britská Secret Intelligence Service nebo francouzská tajná služba. Často se jednalo o lidi mladé, s dostatečným vzděláním, ale naivní a naprosto nepřipravené na rozsáhlou síť konfidentů Stb, která je po návratu do republiky čekala. On však byl zachycen a zatčen pohraniční stráží již při přechodu hranic zpět do Československa. Nikdy se o tomto časovém úseku ve svých pamětech nezmiňoval a neuváděl žádné podrobnosti. Je možné, že byl internován v tajné věznici Stb pro agenty CIC v prostorách bývalého Arcibiskupského gymnázia v Praze Bubenči. Zde dostal na výběr spolupracovat s StB nebo soud, u kterého by mu hrozil reálně trest smrti. Komunistické

⁹ Výpověď ing. Kostelanského a p. Jakubičkové, Louka 2020

¹⁰ Státní tajná bezpečnost komunistického Československa

¹¹ Farní kronika slavičínská 1948

¹² Sletu v roce 1948 se účastnili i krajanské organizace z ciziny, takže možnost ukrytí se ve vagonu s rekvizitami se jeví jako reálná. Sokolská organizace byla bezprostředně po sletu zakázána.

¹³ Tematická kartotéka odsouzených osob, která vznikla péčí Studijního ústavu ministerstva vnitra v roce 1953 a byla budována až do 60. let. Její součástí byly provinilí příslušníci církvi, jejich „přečiny“ a tresty.

¹⁴ CIC – Counter Intelligence Corps, výzvědná služba USA, pozdější CIA

soudy vynesly nad agenty chodci v letech 1951–1955 20 rozsudků smrti. Všechny byly vykonány. P. Maňák se spoluprací s StB souhlasí a v jejich režii opět přechází hranice republiky jako tzv. dvojí agent. V dochovaných archivech Stb není uveden ani jako konfident, ani jako zájmová osoba. To však nemusí nic znamenat. Je možné, že jeho spis nebyl založen nebo byl prostě skartován. Ovšem po přechodu hranic vyhledá svého řídicího důstojníka CIC a se vším se mu svěří. Další události lze celkem věrohodně rekonstruovat, protože postupy CIC s prozrazenými agenty jsou dostatečně známé.¹⁵ Žádá o emigraci do USA pro sebe a Anežku, už proto, že v Americe pobývají příbuzní jeho otce z doby před první světovou válkou. To mu však bylo jednoznačně zamítnuto. Jednak proto, že v roce 1948 byly imigrační kvóty pro USA beznadějně plné a také bylo vyloučeno, aby byl aktivní agent StB a komunistické rozvědky puštěn do země. Bylo mu pravděpodobně nařízeno, aby v pozici agenta Stb formálně setrval. Již proto, že v případě prozrazení jeho role by trpěla represemi celá rodina, která zůstala v Československu. A to se nestalo. Zbývalo najít místo, které by z hlediska československé rozvědky bylo nezajímavé nebo na okraji zájmu a umožnilo by mu tak relativně klidný život. Bez nutnosti vykonávat špionáž, za kterou by v emigraci hrozil vysoký trest. V této době byly volné kvóty pro imigraci především v Kanadě a v Austrálii. V Bavorsku dokonce existoval klub, do kterého chodili Australané a lákali uprchlíky k cestě do této exotické země. Australská vláda pojala ambiciózní plán, podle kterého se měl za jednu generaci počet obyvatel země ze 7,5 milionu zdvojnásobit, především přílivem imigrantů z Evropy.¹⁶ Hodně Čechů vyslyšelo nabídku tehdejšího australského ministra pro imigraci Harolda Holta. Nebylo to ovšem jen tak. „Noví Australané“ museli nejdříve podepsat dvouletý pracovní kontrakt, který je bez rozdílu vzdělání odsuzoval k namáhavé manuální práci především na farmách a na periferiích měst. V případě P. Maňáka nepřipadala Kanada v úvahu, byla příliš blízko americké demokracii, a tak po krátkém pobytu v Lucembursku bylo rozhodnuto. Lodí do Austrálie.

Maňák s Anežkou připluli do Austrálie lodí Amarapoora na začátku září 1950. Loď zakotvila jako obvykle v Newcastleu a oba uprchlíci se poté na nějakou dobu přesouvají do Nového jižního Walesu. Je zajímavé, že v seznamu cestujících nejsou uvedeni, ale podařilo se získat důkaz doplutí v Národním australském archivu (viz fotografie).¹⁷

¹⁵ Např. <https://www.cia.gov/library/readingroom/search/site/>

¹⁶ <https://www.czechinaustralia.cz>

¹⁷ National archives of Australia, recordsearch.naa.gov.au

Immigration Holding Camp	Woodside	Serial No.	4-30-1
Surname	MANAK	Mr., Mrs. or Miss.	Mr.
Christian Names	Frantisek		
Nationality	Czech	Age	50.8.1911
Arrived Australia per S.S.	Amarapooora	Religion	R.C.
Arrived Holding Camp	27.5.52	(date)	Newcastle
From	H.C. Parkes, N.S.W.	Particulars of Children	
(Reception Centre)	10.7.54	Name	Sex
Departed from Holding Camp			Age
Destination	cf Convent Mt. Lofly S.A.		
Husband (or other responsible relative)	Roman Catholic Priest		
(Surname)		(Christian Names)	
Arrived Australia per S.S.		Family Maintenance Charge	
Occupation		per week from	
Present Address			
National Archives of Australia		NAA: D343, MANAK F	

Stali se příslušníky již třetí imigrační vlny českých utečenců v Austrálii. První byla před první světovou válkou, další během 20. a 30. let 20. století. V letech 1949–1950 přišlo do Austrálie 5020 Čechů a stali se tak první poválečnou imigrační vlnou, která se však od těch dalších výrazně lišila. Především zde byl onen dvouletý pracovní závazek, který byl nekompromisně vyžadován. Utečenci byli ubytováni v uprchlických táborech a úřady rozhodovaly o jejich dalším umístění. Kritériem nebyla ani odbornost, ani vzdělání, ale pracovní potřeby převážně místního venkova. Teprve po absolvování pracovního kontraktu mohli „noví Australané“ (jak se jim říkalo v dobovém tisku) získat vstup do rekvalifikačních kurzů nebo se uplatnit ve své profesi. Největší obtíží a překážkou této poválečné generace byl jazyk. Zvládnout angličtinu bylo pro mnohé velmi problematické, jak sami ve vzpomínkách uvádějí – mladí se naučili hned, padesátníci dokončili úspěšně jazykové rekvalifikační kurzy z 10 % a mnozí se za svůj život nenaučili vůbec. Tito emigranti ještě udržovali kontakty mezi sebou, měli vazby na domov a v soukromí mluvili rodným jazykem. Proto tak rádi chodili do kostelů. Mše byly slouženy v latině, kdy běžným liturgickým pokynům rozuměli. Cítili se zde dobře, měli kotvu, která jim v daleké nové zemi připomínala něco milého a známého z domova. Na tento vzdálený konec světa nikdo neodcházel za snadným životem a rychlým ziskem. Přesto se mnozí z poválečné emigrace prosadili v australském veřejném životě – Antonín Šponar (sjezdové lyžování), Rudolf Pekárek (klasická hudba) nebo Eduard Borovanský (autor koncepce australského baletu).

P. Maňák se stal v internačním táboře pro příchozí nepostradatelnou osobou. Uměl cizí jazyk, mohl tlumočit a rychle si získal autoritu jak u emigrantů, tak i u místních úřadů. Měl to štěstí, že se do Austrálie dostal přeci jen ve výjimečném postavení kněze, duchovního pastýře, a tak se na něj nevztahovala dvouletá pracovní povinnost. Ale katoličtí kněží, a nejenom oni, byli po roce 1948 v emigraci prakticky opuštěni. Do roku 1953 byla činnost

církve doma ochromena a zpusťořena akci „K“ a akci „Ř“, namířenou proti kněžím a řeholníkům. V internaci byli prakticky všichni římskokatoličtí a řečtí biskupové. Po mučednické smrti faráře Toufara bylo jasné, jak hodlají komunisté s knězi a také věřícími v republice zacházet. Až v roce 1960 byli někteří katoličtí kněží amnestováni nebo podmíněně propuštěni a mohli opatrně formovat první skupiny „podzemní církve“ (Zvěřina, Mádr, Davídek). Kardinál Beran nuceně opouští republiku bez možnosti návratu ještě v roce 1965. Emigrační orgány kolem Msgr. Škarvardy v Římě (Velehrad) začaly fungovat až v 70. letech. P. Maňák se tedy musel s obtížným postavením cizího kněze v cizí zemi poprat sám.

Se sestrou dorazili do Adelaide v jižní Austrálii 1. června 1952. Anežka, které v Austrálii říkali Agnes, pracuje nejdříve jako Františkova hospodyně a asistentka. Žijí v „the Lodge“, v dominikánském klášteře ve Stirlingu. Maňák zde působí jako kaplan pro sestry a novicky, ale brzo se ukazuje jeho užitečnost pro věc československé emigrace. Lidí z komunistické vlasti stále přibývalo a mnozí se zde ocitali v nezáviděníhodné situaci finanční i psychické. On sám jako jmenovaný kaplan českých a slovenských emigrantů pomáhal hmotně, radou i duchovní útěchou. Postupně s Agnes zapouštějí v kraji okolo Adelaide nové kořeny. Zapojují se do práce pro krajany s opravdovým nasazením. Byl prvním, kdo v australském Adelaide sloužil pravidelně bohoslužby v českém jazyce, zatímco v Sydney nebo v Melbourne nebylo možné na katolickou mši v češtině zajít.¹⁸ První mše svatá v češtině byla sloužena v Sydney v roce 1952 v kostele sv. Václava a v kostele sv. Ity. Publikuje také hojně v časopisech, vydávaných krajany, burcující články má v „Čechoaustralanci“ nebo v orelském časopise „Naše peruť“. Jeho jazyková výbava mu však umožnila i publikování v novinách vydávaných v Adelaide. Články v „Southern Cross Adelaide“¹⁹ jsou plné povzbuzení pro nově přichozí Čechoslováky. Maňák vysvětluje přichozím, že Australané jsou příjemní lidé, že je potřeba čas, aby si nově přichozí zvykli, ale že se jim nebude chtít vrátit zpět. Nebylo ale zdaleka vše idylické a kněz si dobře uvědomoval, v jakých podmínkách jsou emigranti nuceni žít. Jak těžké je najít práci a důstojné postavení v pro ně tajemné a neznámé zemi. Začal s rozhlasovými pořady, ve kterých se obracel na australskou vládu s apelem na změnu podmínek, s nimiž se přijímají noví občané země. V článku a rozhlasovém pořadu z roku 1953 nazvaném emotivně „Potřebujeme pomoc“ sice chválí krásu australské krajiny, ochotu lidí, ale upozorňuje na potřebu výrazné pomoci ze strany úřadů. I díky jeho nemalé práci se postupně začne měnit postoj australské vlády k imigraci jako takové a další vlny uprchlíků již připlují do výrazně jiných podmínek než ti z roku 1948.

V Austrálii se také vrací ke svému milovanému „Orlu“. Činnost tohoto katolického tělovýchovného spolku začíná v Austrálii v roce 1952 František Janovský a jeho přátelé, členové Orla z rodné vlasti. Orelská organizace byla pojmenována po arcibiskupu Beranovi

¹⁸ Z cyklu Cesty víry „Český exil v Austrálii“, ČT, ivysílání, 17. 7. 2005

¹⁹ Národní knihovna Austrálie, <https://trove.nla.gov.au>

a u začátku stáli i dva kněží – P. Míka a P. Maňák. V roce 1953 se v Sydney konal eucharistický kongres a ten již navštívila delegace „orlů“ v čele s Maňákem.

Jeho duchovní povinnosti rostou. Už zase pracuje do půlnoci, i když ví, že za to platí zdravím. Přesouvá se na nové působiště do kláštera Josephite na Arkabana Road v Aldgate, navštěvuje imigrační tábor Woodside, slouží mše ve Stirlingu, Lobethalu, Summertownu a v Adelaide.

V klášterní škole nedaleko Williamstone působil český kněz Josef Peksa²⁰, který také patřil k první poválečné emigrační vlně. Stal se duchovním v uprchlickém táboře a společně s krajany koupil v roce 1956 kus buše v Belgravě u Melbourne, kde vybudovali „Šumavu“, duchovní a kulturní centrum uprchlických Čechoslováků. Zde působil také P. Maňák.

Ani jemu se nevyhnou strážně podnebí a klimatu. Prodělá úplavici, která ještě více podlomí jeho ne příliš pevné zdraví. Přesto je stále na cestách a pomáhá krajanům slovy i skutky. Nejenom to. Ve svých článcích se často obrací na domorodé Australany a neúnavně vysvětluje, že emigranti nejsou v zemi proto, aby domácí připravovali o práci nebo jejich kulturu. Důvody emigrace, říká, byly jiné – především neutuchající láska ke svobodě a víra v Boha, která je donutila opustit zemi, kde „kdysi byl ráj, nyní je to však živé peklo“.²¹ A nehovoří jen za české a slovenské přistěhovalce. Jeho rodinou byli Poláci, Italové i Maďaři. Pomáhá v imigračním centru Woodside, kde se pravidelně scházeli východoevropští emigranti a fungoval mimo duchovní službu také jako jakási zprostředkovatelská kancelář práce. Noví příchozí se brzo dozvídali, že musí počkat, až přijde P. František, aby jim pomohl sehnat obživu. Ne vždy však byly jeho články posilující a plné optimismu. I na něj doléhaly těžké chvíle a chybějící domov byl znát. Domorodým Australanům také vzkazuje, že emigranti „všechno doma nechali, byli perzekvovaní, nemohli svobodně žít a vyznávat svoji víru. Mnoho z nich roztrhlo svoje rodiny, nikdy už neuvidí svoje děti, musí těžce manuálně pracovat, i když doma byli univerzitní profesori.“²²

Velmi ilustrativní byla také jeho malá poznámka na adresu australských katolíků. Maňák jim vyčítal, že když potřebuje imigrantská komunita reálnou pomoc, dělají, že se jich to netýká, zatímco episkopální církve konají.

V roce 1957 obdrží potvrzení o naturalizaci pro sebe i pro Agnes. Ta získává místo pomocnice v nemocnici pro repatrianty ve Springbanku a jako společnou adresu udávají „Dominican Convent Mount Lofty“.²³ V srpnu 1957 ale společně s Agnes začínají stavět dům na Cricklenwood road v Aldgate, v nádherném místě poblíž Velkého australského zálivu. Příjmy kněze byly nevelké a po většinu svého života v cizině zápasili s osobní finanční nouzí. P. Maňák proto neváhá a příjmy vylepšuje manuální prací v dřevařském závodě v Harindorfu.²⁴ Agnes pěstuje na zahradě květiny a prodává je do místních

²⁰ Josef Peksa, katolický kněz (1919 Polešiny – 1993 Senohraby)

²¹ Southern Cross, 12. XII. 1952, článek „Hledání svobody“

²² tamtéž

²³ Věstník společenství Austrálie, prosinec 1957

²⁴ <https://adelaide.catholic.org.au>

květinářství. Nový dům zdárně dostaví a hned začne sloužit jako místo setkávání české komunity v Adelaide. Zakládají první katolickou skupinu mládeže a ta se schází v jejich domě. Svoje schůze zde mívá i Katolická liga žen, kterou kněz mentoruje a svým způsobem i vede. Cricklenwood road je dlouhá ulice, kterou protíná úzká asfaltová silnice. Domy po obou stranách jsou diskrétně skryté v houšti travin a stromů a zajišťují obyvatelům klid i soukromí. Krajina silně připomíná trochu více vyprahlou, ale přesto českou, či spíše moravskou zemi.²⁵

Jeho životní dráha se však již chýlí ke konci. Onemocní vážně rakovinou žaludku. S jeho finančními příjmy je vyloučena řádná léčba a choroba se nakonec ukáže jako fatální. Umírá v 50 letech dne 15. 12. 1961 a je pochován v Centennial Park Cemetery v Adelaide. Ve smuteční řeči Frank Kennare, farář z blízkého Stirlingu, velmi dobře vyjádřil, jak o něm farníci smýšleli: „...viděl jednoduchou víru a oddanou lásku k Bohu ve všech svých dětech. Jeho šťastná povaha si získala všechny, se kterými se setkal. Jeho laskavost a starost o ostatní budou bohužel chybět...“²⁶

Agnes nechtěla žít v domě, kde chyběl její starší bratr. Vdala se za George Frohnerta a spokojeně žila do vysokého věku ve čtvrti Panorama v Adelaide. P. Maňák se již nikdy do své vlasti nevrátil.

„Jedinou myšlenkou, která nás udržovala v chodu, a byli jsme za to ochotni obětovat život, byla svoboda v jiné zemi.“²⁷

²⁵ Autor děkuje společnosti Google za vynález Googlemaps

²⁶ <https://mtloftyhistoricalsociety.org.au/?page-id=1922>

²⁷ Southern Cross, 12. XII. 1952 „Hledání svobody“